Лабораторна робота № 2

Тема: Пошук, перевірка та систематизація інформації з цифрових джерел

Мета: навчитися знаходити, уточнювати, перевіряти й систематизувати інформацію про туристичні об’єкти для власного екскурсійного проєкту, використовуючи пошукові та бібліографічні системи.

Теоретичні відомості

1. Інформаційний пошук

Інформаційний пошук – це цілеспрямоване знаходження відомостей, потрібних для розв’язання конкретного завдання. Наприклад, під час планування екскурсії важливо не просто знайти цікаві сторінки, а визначити об’єкти, які відповідають темі маршруту, отримати перевірені факти про них і зберегти джерела для подальшого використання.

Пошук доцільно проводити послідовно: визначити інформаційну потребу → сформулювати запит → переглянути результати → уточнити запит → перевірити знайдені факти → записати посилання. Наприклад, для теми «Літературна прогулянка містом» інформаційною потребою є пошук місць, пов’язаних із письменниками; для теми «Місто очима фотографа» пошук локацій із виразними архітектурними або природними особливостями.

2. Пошукові системи та типи джерел

Універсальні пошукові системи призначені для пошуку інформації в інтернеті за допомогою ключових слів і пошукових запитів. Вони забезпечують доступ до вебсторінок, зображень, документів, відеоматеріалів та інших інформаційних ресурсів. Результати пошуку впорядковуються за спеціальними алгоритмами, які враховують відповідність матеріалів запиту та інші чинники. Водночас висока позиція у результатах пошуку не гарантує достовірності й актуальності інформації. Тому під час роботи з пошуковими системами важливо критично оцінювати знайдені матеріали, перевіряти їхні джерела та обирати інформацію відповідно до мети пошуку.

Офіційні джерела сайти музеїв, заповідників, органів влади, установ охорони культурної спадщини тощо можуть містити відомості про статус об’єкта, місцезнаходження, режим роботи та історію. Водночас навіть на офіційному сайті варто перевіряти дату оновлення: умови відвідування можуть змінюватися.

Наукові й фахові публікації корисні для історичного та культурного контексту. Туристичні блоги й оглядові сайти можуть підказати цікаві локації, проте факти з них слід перевіряти за іншими джерелами.

3. Пошукові запити

Пошуковий запит – це набір слів і спеціальних операторів, який користувач вводить у пошуковий рядок. Починайте з ключових слів: назви об’єкта, міста, типу пам’ятки та потрібної характеристики. Замість загального «цікаві місця» введіть «літературні пам’ятки Запоріжжя»; для поглибленого пошуку, наприклад, «[назва об’єкта] історія створення». Якщо результатів надто багато, додайте місто, дату, установу або тематичний термін. Якщо результатів замало, приберіть зайві уточнення, спробуйте іншу назву об’єкта чи синонім.

Для уточнення запитів використовуйте *оператори*.

Лапки **"…"** задають пошук точної фрази: "Хотинська фортеця".

Оператор **site:** обмежує пошук певним сайтом або доменом: «Хотинська фортеця site:gov.ua»; це пошук у межах домену, а не автоматична гарантія офіційності чи достовірності кожного результату.

Оператор **filetype:pdf** допомагає шукати документи певного формату: «Хотинська фортеця filetype:pdf».

Записуйте оператор без пробілу після двокрапки. Пошукові системи можуть обробляти оператори дещо по-різному, тому перевіряйте фактичні результати. Порівнюйте не лише кількість результатів, а й їхню відповідність запиту.

4. Бібліографічні системи та пошук фахових матеріалів

Бібліографічна система допомагає знаходити відомості про публікації, а саме: автора, назву, рік, видання, видавництво, іноді анотацію та посилання на повний текст. Google Академія (Google Scholar) здійснює пошук наукової літератури; електронні каталоги бібліотек дають змогу шукати книги й інші видання у фондах конкретних установ. Бібліографічний запис не тотожний повному тексту, отже, наявність запису ще не означає, що публікацію можна прочитати онлайн.

5. Перевірка фактів і фіксація джерел

Достовірність інформації оцінюють за авторством, компетентністю установи або автора, датою публікації, наявністю першоджерел і узгодженістю з незалежними матеріалами. Для перевірки оберіть конкретний факт, наприклад дату спорудження пам’ятки, і знайдіть його підтвердження у

двох незалежних джерелах. Два сайти, які дослівно передрукували одну й ту саму статтю, не є незалежними підтвердженнями. Якщо дати чи формулювання різняться, з'ясуйте причину: інколи одне джерело вказує початок будівництва, а інше – завершення.

Відповіді генеративного ШІ можуть допомогти сформулювати пошукові запити, але не замінюють перевірку фактів за доступними першоджерелами.

6. Інституційні джерела інформації в туристичній галузі

Інституційне джерело – це інформаційний ресурс, створений або опублікований установою чи організацією, яка відповідає за певну сферу діяльності. У туристичній галузі такими джерелами можуть бути офіційні вебсайти музеїв, заповідників, органів охорони культурної спадщини, туристичних інформаційних центрів, наукових установ та органів державної влади.

Надійність джерела залежить від того, наскільки його автор або організація компетентні саме в питанні, яке ви досліджуєте. Наприклад, інформацію про історію фортеці доцільно шукати на сайті відповідного музею чи історико-культурного заповідника, а актуальні умови її відвідування — на офіційному ресурсі установи, яка управляє об'єктом.

Щоб оцінити надійність джерела, перевірте:

Хто опублікував інформацію та чи має автор або установа відповідну фахову компетентність?

Чи належить вебсайт установі, від імені якої він публікує інформацію?

Чи містить матеріал дату публікації або оновлення?

Чи можна перевірити наведені факти за іншими незалежними джерелами?

Важливо: навіть офіційне джерело може містити застарілу або неповну інформацію. Тому під час підготовки екскурсійного проєкту перевіряйте актуальність відомостей і зіставляйте важливі факти з іншими авторитетними джерелами.

7. Приклади інституційних джерел інформації для туристичної галузі

Інституційними джерелами інформації в туристичній галузі є офіційні інформаційні ресурси установ та організацій, які здійснюють діяльність у сфері туризму, культури, охорони історичної спадщини, природоохоронної діяльності та наукових досліджень.

Категорія джерела	Приклади	Яку інформацію можна отримати
Державні органи у сфері туризму	Державне агентство розвитку туризму України	Інформацію про розвиток туризму, туристичні ресурси, нормативні документи та державні ініціативи.
Музеї та історико-культурні заповідники	Національний заповідник «Замки Тернопілля»; Національний історико-архітектурний заповідник «Кам'янець»	Історію пам'яток, архітектурні особливості, музейні експозиції, екскурсійні програми та умови відвідування.
Органи місцевого самоврядування та туристичні інформаційні центри	Туристичний портал Львова	Відомості про місцеві туристичні об'єкти, маршрути, культурні події та туристичну інфраструктуру.
Природоохоронні установи	Карпатський національний природний парк	Інформацію про природні об'єкти, туристичні маршрути, правила відвідування та природоохоронні обмеження.
Наукові установи та бібліотеки	Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського	Наукові публікації, історичні дослідження, бібліографічні відомості та електронні видання.
Міжнародні організації у сфері культурної спадщини	Центр всесвітньої спадщини ЮНЕСКО	Відомості про об'єкти всесвітньої спадщини, їхню історичну та культурну цінність, охоронний статус.

Хід роботи

1. Підготовка робочого документа

1.1 Відкрийте папку **Екскурсійний_проєкт_Прізвище**. У папці **Джерела** створіть вкладену папку **ЛР02_Пошук_інформації**.

1.2 Завантажте з Moodle файл *ЛР02_Пошук_інформації_Шаблон.docx*, відкрийте його та збережіть копію у створеній папці під назвою *ЛР02_Пошук_інформації_Прізвище.docx*.

1.3 У верхній частині документа впишіть *прізвище, ім'я, групу, тему та назву екскурсійного проєкту*, обрану в лабораторній роботі №1.

2. Пошук об'єктів екскурсійного показу

2.1 Використайте універсальний пошуковик, щоб знайти щонайменше три різні об'єкти екскурсійного показу, які відповідають темі вашого проєкту

з лабораторної роботи №1. Об’єкти мають бути конкретними локаціями, а не загальними категоріями.

2.2 Для кожного об’єкта у таблиці завдання 2 запишіть назву, місцезнаходження, коротке пояснення зв’язку з темою екскурсії та URL сторінки, з якої взято відомості.

2.3 Позначте один із трьох об’єктів для більш детального дослідження у завданнях 3–6.

3. Уточнення результатів попереднього пошуку

3.1 Для обраного об’єкта виконайте три різні пошуки: звичайний запит із ключовими словами; точний пошук – візьміть назви в лапки; пошук за оператором **site:** на сайті відповідної установи або **filetype:pdf** для пошуку документа.

3.2 У таблиці завдання 3 зафіксуйте точний текст кожного запиту, коротко опишіть знайдений матеріал і вставте URL релевантного результату. Якщо оператор не дав результату, зазначте це та змініть ключові слова.

4. Пошук в офіційних джерелах – заповнення таблиці завдання 4

4.1 Знайдіть офіційний сайт об’єкта, музею, заповідника, органу місцевого самоврядування або іншої відповідальної установи. Якщо офіційного джерела немає, вкажіть це та використайте авторитетне інституційне джерело.

4.2 Запишіть назву організації, назву сторінки, URL і дату звернення. Внесіть три конкретні фактичні відомості про об’єкт та вкажіть, де саме вони підтверджуються.

Примітка. Не переписуйте рекламні описи.

Шукайте за точною назвою об’єкта, а за відсутності результатів розширюйте тему до населеного пункту, історичного періоду, архітектурного стилю чи події, пов’язаної з ним. Перевірте, чи публікація справді стосується вашої екскурсії.

5. Пошук у бібліографічній системі

5.1 У Google Академії (scholar.google.com) або електронному каталозі бібліотеки знайдіть одну наукову чи фахову публікацію, пов’язану з обраним об’єктом. Якщо публікації про нього немає, розширте пошук до історичного періоду, місцевості, архітектурного стилю чи теми екскурсії.

5.2 У картці завдання 5 зазначте автора, назву, рік, видання або видавництво, посилання на запис чи повний текст. Коротко поясніть зв’язок публікації з екскурсійним проєктом.

Примітка. Не приписуйте публікації відомостей, якщо її повний текст недоступний.

6. Перевірка однієї фактичної відомості

6.1 Оберіть одну фактичну відомість про досліджуваний об’єкт (дату, статус, подію або характеристику). Знайдіть два незалежні джерела, які її підтверджують або подають по-різному.

6.2 Заповніть таблицю завдання 6: назва та URL кожного джерела, автор або відповідальна організація, дата публікації (якщо вказана), наведена відомість. Напишіть висновок із 2–3 речень про збіг або розбіжність даних та обґрунтуйте, яку інформацію можна використовувати в екскурсії.

7. Узагальнення інформації

7.1 У таблиці завдання 7 узагальніть три знайдені об’єкти та зазначте, який із них досліджено більш детально. Складіть список щонайменше трьох реально використаних джерел: офіційного або інституційного, наукового чи фахового та ще одного незалежного джерела. Для вебсторінок зазначте назву, організацію/автора за наявності, URL і дату звернення.

2. Перевірте посилання та заповнення всіх розділів. Збережіть документ у папці **Джерела/ЛР02_Пошук_інформації**, а копію – у **Текстові_матеріали**. Завантажте файл *ЛР02_Пошук_інформації_Прізвище.doc*» у Moodle до в секцію з завданням Завантажити лабораторну роботу № 2.

Контрольні запитання

1. Чим відрізняється пошук за ключовими словами від точного пошуку в лапках?
2. Для чого використовують оператори site: і filetype:pdf?
3. Чим бібліографічний запис відрізняється від повного тексту публікації?
4. Як перевірити фактичну відомість, якщо джерела наводять різні дані?
5. Чому важливо зберігати URL та дату звернення до вебджерела?